

formning var ikke blot idepolitisk bestemt, den må også forklares med, at Danmark på det tidspunkt var inde i en omformning fra landbrugs- til industrisamfund. Det gav for eksempel en vis tilbageholdenhed med at gøre som i andre lande, nemlig at pålægge arbejdsgiverne et vist ansvar for de sociale udgifter, og de i europæisk målestok meget beskedne arbejdsgiverafgifter, vi har i Danmark, er medvirkende til, at indkomstskatterne er tilsvarende høje.

Fonsmark har ret i, at 1960'erne var Socialdemokratiets årti. Det var Socialdemokratiet, der sammen med Det radikale Venstre satte den politiske og ideologiske dagsorden frem til 1965, men Venstre og Det konservative Folkeparti var bestemt ikke uden indflydelse på velfærdspolitikkenes udformning, og de fik især stor indflydelse på finansieringen af velfærden, dvs. på skatte- og finanspolitikken. De borgerlige har et stort ansvar for, at eksempelvis folkepensionen ikke blev indtægtsbestemt, men fælles for alle uanset indtægtsforhold.

Det interessante og vigtige ved bogen er ikke Fonsmarks verdensbillede, ifølge hvilket hovedpersonerne i dansk politik er kommunister, socialister (Socialdemokratiet) og kryptosocialister (Det radikale Venstre) på den ene side og en lille gruppe borgerlige, der helt har overtaget »velfærdsstalinisternes« tankegang, på den anden side. Det interessante er, at han påpeger en række problemer ved velfærdspolitikken, som er vigtige at tage stilling til idag. For eksempel om også de, der ikke lider egentlig nød, skal have del i de sociale ydelser for at undgå det deklasserende præg ved disse, eller om ydelserne skal forbeholdes de hårdest ramte.

Hanne Rasmussen
Folketingets Bibliotek og Oplysningstjeneste

Mogens Rüdiger
Dansk Magisterforening

Nils Petter Gleditsch and Olav Njølstad (eds.), *Arms Races: Technological and Political Dynamics*, London, Newbury Park, CA and New Delhi: Sage Publications Ltd., 1990, 424 s.

Bogen består af 20 artikler, der alle behandler spørgsmålet om, hvilke kræfter der driver våbenkapløbet. Artiklerne er primært hentet fra en af PRIO (International Peace Research Institute, Oslo) afholdt konference om emnet, men enkelte artikler er genoptryk af tidligere publiceret materiale. Bogen udgør således en status over en af fredsforskningens centrale problemstillinger og er samtidig udtryk for et ønske om at opprioritere fredsforskningens mere teoretiske problemstillinger efter en årrække, hvor arbejdet i vid udstrækning har fokuseret på mere policy orienterede aspekter som konkrete våbenkontrollforslag, bestemte våbentypers karakteristika etc.

I en periode med stadig mindre spænding mellem supermagterne, med et Europa under kraftig forandring og med en reel opløsning af Warszawapagten, som fungerende militær alliance, kan man sætte spørgsmålstegn ved opprioriteringen af studiet af våbenkapløbet. Nils Petter Gleditsch afviser i den første artikel indvendingen, idet han peger på tre forhold, der retfærdiggør problemstillingen. For

formning var ikke blot idepolitisk bestemt, den må også forklares med, at Danmark på det tidspunkt var inde i en omformning fra landbrugs- til industrisamfund. Det gav for eksempel en vis tilbageholdenhed med at gøre som i andre lande, nemlig at pålægge arbejdsgiverne et vist ansvar for de sociale udgifter, og de i europæisk målestok meget beskedne arbejdsgiverafgifter, vi har i Danmark, er medvirkende til, at indkomstskatterne er tilsvarende høje.

Fonsmark har ret i, at 1960'erne var Socialdemokratiets årti. Det var Socialdemokratiet, der sammen med Det radikale Venstre satte den politiske og ideologiske dagsorden frem til 1965, men Venstre og Det konservative Folkeparti var bestemt ikke uden indflydelse på velfærdspolitikken udformning, og de fik især stor indflydelse på finansieringen af velfærden, dvs. på skatte- og finanspolitikken. De borgerlige har et stort ansvar for, at eksempelvis folkepensionen ikke blev indtægtsbestemt, men fælles for alle uanset indtægtsforhold.

Det interessante og vigtige ved bogen er ikke Fonsmarks verdensbillede, ifølge hvilket hovedpersonerne i dansk politik er kommunister, socialister (Socialdemokratiet) og kryptosocialister (Det radikale Venstre) på den ene side og en lille gruppe borgerlige, der helt har overtaget »velfærdsstalinisternes« tankegang, på den anden side. Det interessante er, at han påpeger en række problemer ved velfærdspolitikken, som er vigtige at tage stilling til idag. For eksempel om også de, der ikke lider egentlig nød, skal have del i de sociale ydelser for at undgå det deklasserende præg ved disse, eller om ydelserne skal forbeholdes de hårdest ramte.

Hanne Rasmussen
Folketingets Bibliotek og Oplysningstjeneste

Mogens Rüdiger
Dansk Magisterforening

Nils Petter Gleditsch and Olav Njølstad (eds.), *Arms Races: Technological and Political Dynamics*, London, Newbury Park, CA and New Delhi: Sage Publications Ltd., 1990, 424 s.

Bogen består af 20 artikler, der alle behandler spørgsmålet om, hvilke kræfter der driver våbenkapløbet. Artiklerne er primært hentet fra en af PRIO (International Peace Research Institute, Oslo) afholdt konference om emnet, men enkelte artikler er genoptryk af tidligere publiceret materiale. Bogen udgør således en status over en af fredsforskningens centrale problemstillinger og er samtidig udtryk for et ønske om at opprioritere fredsforskningens mere teoretiske problemstillinger efter en årrække, hvor arbejdet i vid udstrækning har fokuseret på mere policy orienterede aspekter som konkrete våbenkontrollforslag, bestemte våbentypers karakteristika etc.

I en periode med stadig mindre spænding mellem supermagterne, med et Europa under kraftig forandring og med en reel opløsning af Warszawapagten, som fungerende militær alliance, kan man sætte spørgsmålstegn ved opprioriteringen af studiet af våbenkapløbet. Nils Petter Gleditsch afviser i den første artikel indvendingen, idet han peger på tre forhold, der retfærdiggør problemstillingen. For

det første har man tidligere set, at supermagterne efter en periode med detente har genoptaget våbenkapløbet. For det andet medfører spredningen af kernevåben i disse år nye udfordringer, og endelig har landene i den tredje verden i de senere år oprustet kraftigt samtidig med, at der i den tredje verden eksisterer et betydeligt konfliktpotentialer i form af uløste grænsekonflikter. Argumenterne synes fornuftige, men man kan dog spørge, om det ikke ville være mere hensigtsmæssigt i stedet at analysere betingelserne for fred eller stabilitet, idet der, som påpeget af Håkan Wiberg i kapitel 19, ikke nødvendigvis eksisterer en sammenhæng mellem våbenkapløb og krig. Et interessant spørgsmål som, hvilke typer våbenkapløb der oftest vil føre til krig, berøres således kun kort og overfladisk.

Artiklerne er placeret i fire hovedafsnit, hvor det første gør status over forskningen i våbenkapløbet. Denne del indeholder blandt andet tre artikler om matematiske modeller for våbenkapløbet. Håkan Wiberg gør med udgangspunkt i Lewis F. Richardsons model status over de matematiske modellers anvendelighed til forklaring af udviklingen i våbenkapløbet og fremkommer med nogle relativt pessimistiske konklusioner. Han fastslår blandt andet, at vægtningen mellem eksterne og interne forklaringsfaktorer ikke er blevet meget klarere. Ej heller evnen til på baggrund af modellerne at forudsige udviklingen i våbenkapløbet har været imponerende, idet simpel ekstrapolation har givet bedre resultater. Samtidig fremhæver Wiberg dog, at testningen af modellerne har givet et bedre grundlag for, hvor fremtidig forskning i våbenkapløbet bør søge sine forklaringsfaktorer, og at erfaringerne viser, at modellerne i højere grad må inddrage de indre faktorer. Statusartiklerne tilslutter sig i øvrigt alle denne konklusion.

I de følgende afsnit fokuseres der særskilt på to af de indre faktorer, den teknologiske og den politiske dynamik, og i det sidste afsnit diskuteres den fremtidige dagsorden for forskningen i oprustningens dynamik. Artiklerne spænder vidt fra metodiske overvejelser til rene case-studier, om end enkelte af dem synes at have en noget perifer tilknytning til bogens overordnede mål: at bidrage til at forklare våbenkapløbet.

I afsnittet om den teknologiske dynamik spores der betydelig uenighed mellem forfatterne. Enkelte som eksempelvis Marek Thee tillægger teknologien en helt afgørende forklaringskraft, mens andre som eksempelvis Donald MacKenzie ser politikken som bestemmende i sidste instans.

Metodisk interesserede læsere vil i afsnittet desuden finde en interessant diskussion af Olav Njølstad, der med udgangspunkt i historiens singularitet og fortolkningsmæssige problemer nærer betydelig betænkelighed ved case-studiers anvendelighed i forbindelse med modelbygning. Njølstads betænkelighed står i kontrast til artiklerne af Hans Günther Brauch og Matthew A. Evangelista, der begge forsøger at udlede generelle udsagn på baggrund af en systematisk sammenligning af tidligere foretagne case-studier.

I det afsluttende afsnit om den fremtidige forskning i våbenkapløbet behandler Michael D. Intriligator og Dagobert L. Brito våbenkapløbets fremtidige karakter. De finder, at det fremtidige våbenkapløb vil have nye karakteristika. Kapløbet vil få nye aktører, og det vil primært koncentreres i den tredje verden. For det andet vil kapløbet ikke længere være kvalitativt men kvantitativt, og højteknologi

vil ikke længere spille en så fremtrædende rolle. Endelig vil kapløbet ikke have den samme grad af stabilitet, som har karakteriseret det amerikansk/sovjetiske kapløb i form af en evne til gensidig afskrækkelse. På baggrund af artiklen synes det mærkeligt, at ingen af de øvrige artikler beskæftiger sig med de udfordringer, et sådan nyt våbenkapløb indebærer.

Bogens største problem er dog dens sammensatte natur. Forfatterne tager ikke alle udgangspunkt i de samme definitioner, og på den baggrund kunne en strammere og mere eksplicit anvendelse af begreber være hensigtsmæssig. Mange af forfatterne undlader således helt at definere den centrale term »våbenkapløb«. Desuden indebærer artikelsamlingsformen, at mere perifere aspekter af emnet opprioriteres til fordel for emnets kerne. En læser, der starter på relativt bar bund, vil således utvivlsomt savne en introduktion til studiet af den teknologiske dynamiks betydning for våbenkapløbet.

Samtidig er de mange artikler også bogens styrke. Specielt statusdelen og afsnittet om den fremtidige forsknings dagsorden giver et godt overblik over udviklingen i studiet af våbenkapløb, og de mange artikler giver ligeledes et godt billede af de mange mulige tilgange til studiet af våbenkapløbets dynamik. Enkelte af case-studierne bringer endvidere forholdsvis ukendt materiale frem, som givetvis vil berige kommende studier af de konkrete områder.

Peter Michael Pilgaard
Institut for Statskundskab

Henry D. Kass and Bayard L. Catron (eds.), *Images and Identities in Public Administration*, Newbury Park: Sage Publications, 1990, 266 s.

Udgangspunktet for denne bog er forfatternes argumentation for, at vores normale forestillinger omkring den offentlige administration er stærkt traditionsbundne. Det gælder i teorien, det gælder i empiriske analyser, det gælder også hos administrationens praktiske udøvere, embedsmændene. Specielt gør forfatterne gældende, at vores traditionelle tankegang er præget af et mekanistisk, undertiden ligefrem maskinagtigt syn på forvaltningen og dens virksomhed. Samtidig påpeger de, hvordan der i den traditionelle opfattelse af administrationens rolle i et demokratisk samfund er bindinger. De er urealistiske, som mange har gjort gældende. De er også normativt problematiske, synes nogle af bogens forfattere at mene.

Deres alternativ er sympatisk, fordi det er tentativt og famlende. På andre punkter er det derimod dybt problematisk. Men lad os først se på tankegangen. Den går generelt ud på, at man kan bryde fortidens stive tankegange ved at tænke og skrive i billeder eller metaforer. Eksempel: Orion White og Cynthia Swann ser administrationen som en fugl Fønix, der stiger fra asken. Fox og Cochran ser forvaltningen som en platonsk klasse af vogtere. I det første tilfælde gøres der med billedsproget som hjælpemiddel et forsøg på at indkredse nogle nye udfordringer,